

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO IX.

Telefon št. 552.

LJUBLJANA, 28. oktobra 1926.

Telefon št. 552.

ŠTEV. 126.

Dr. Fran Windischer:

Pazimo na denar, nabran v Sloveniji!

Zakon o zaščiti delavcev govori v §§ 99 in naslednjih o podporah in ugodnostih nezaposlenim delavcem. V členu 9. finančnega zakona za leto 1922/23 je dobil minister za socialno politiko pooblastilo, da sme zaradi nabiranja potrebnih sredstev za podpiranje nezaposlenih delavcev, za ustanavljanje delavskih zavetišč in za plačevanje potnih stroškov delavcev, ki iščejo dela, vsem delodajalcem in delavcem, ki spadajo pod odredbe zakona o zavarovanju delavcev, odmeriti posebno doklado največ do 3%, ki se pobira istočasno in na isti način, kakor prispevek za zavarovanje delavcev zoper bolezen. O vporabi tako nabranih sredstev je predpisati ministru za socialno politiko posebna določila. Temeljem tega določila je bila razglašena 28. decembra 1922 v Službenih Novinah posebna naredba, ki je določala, da znaša tedenski prispevek za borze dela 1.8% enodnevnih mezd po § 21 zakona o zavarovanju delavcev, odnosno 5 do 36-odstotnega prispevka za zavarovanje zoper bolezen. Osrednji urad za zavarovanje s klicom št. 301911000 od 1. januarja 1923 take prispevke.

Ti prispevki so se dejansko začeli pobirati ter je 7% tako nabranega denarja namenjeno osrednjemu uradu kot provizija za stroške pri manipulaciji in pobiranju. Po tej naredbi gre od ostale nabrane svote dve petini letnih čistih dohodkov za sklad, ki naj služi podporam nezaposlenemu delavstvu ob pridobitni krizi. Natančnejši način vporabe določa minister za socialno politiko s posebnim pravilnikom. Ostale tri petine takega prispevka se porabi za poseben sklad za borze dela in o vporabi tega fonda odloča minister za socialno politiko.

Ves tako nabrani denar se je zbiral v Državni hipotekarni banki v Beogradu.

Potekla so leta. Aparat je posloval, in denar je iz vseh krajev države dohajal Hipotekarni banki v Beogradu. Doslej ni bilo čuti, da bi minister za socialno politiko glede tega centralno nabiranega znatnega fonda izdal kaka določila. Denar je vsa leta ostajal na razpolaganje Državni hipotekarni banki. Od tangente, ki je v izmeri 7% ostajala osrednjemu uradu, bi po naredbi ministra za socialno politiko imeli dobivati posebno nagrado uradniki ministrstva za socialno politiko za svoja nadzorstva. Celokupni znesek ne bi smel presegati ¼% nabranega denarja.

Prišla so leta gospodarske krize v deželo. Kupčije so postale slabe, podjetja so omejevala svoj obseg. Dostijih je ustavilo obrat. Oglašala se je in se še oglašava v trdi meri brezposelnost, pod katero — jasno — občutno trpi domače delavstvo. Državne borze dela so imele vsepovsod za podpore brezposelnim po določenih §§ 99 in naslednjih skrajno skromne zneske na razpolago in delite brezposelnim podporo, o katerih je komaj vredno govoriti. Mogle so tešiti le neznaten del velike bede. Fond pa, o katerem je višje gori govor, je ostajal v Beogradu pri Državni hipotekarni banki, ne da bi ga vporabljal za podporo brezposelnim. Potrebščino za državne borze dela je država res krila iz svojih sredstev v rednem proračunu. Znano pa je, da je krčila kredite in vzela sred-

stva nekaterim posredovalnicam dela, ki so se smatrale popolnoma pravilno za potrebne kakor na primer v Mariboru. Nedavno tega, kakor je videti iz poročil dnevnikov, je minister Simonović izjavil v Narodni skupščini: »Potem gospoda imamo pri mojem ministru prilično znaten fond za podpiranje brezposelnih delavcev. Ta fond znaša skoro 30 milijonov dinarjev. Jaz in moj urad se že baviva s proučevanjem, kako najbolje rešiti to vprašanje in morem reči Vam, da je sedaj moj namen, vporabiti ta novček kar mogoče najkoristneje, ali vendar v nekoliko tudi v zvezi s samim tem vprašanjem. In jaz mislim, da iz tega denarja damo prvenstveno večjim mestom, kjer je večja brezposelnost in pomanjkanje, gotove zneske kot posojilo z jako nizkimi obrestmi na razpolago za gradbo izvestnih naprav in zgradb. Na ta način podpremo tudi gradbo stanovanj in poslopij.«

Kmalu po tej izjavi se je oglašil, kakor vidimo iz hrvaških časopisov, župan zagrebški in je zahteval, da se mu da na razpolago svota 10 milijonov dinarjev, katera naj bi se izključno porabila za zidanje malih stanovanj. Vsled izjave zagrebškega župana je nastala razprava v listih in vidi se, da imajo v hrvaških krogih popolnoma pravilno resne dvome o tem, ali more minister za socialno politiko kratkoma porabiti sedaj fond, nabran na podlagi naredbe o pobiranju in vporabljanju prispevkov za borzo dela, za gradbo malih stanovanj, ne da bi poskrbel za izpremembo obstoječe naredbe po posebnem novem pooblastilu, kajti po našem mnenju ima v tem pogledu za svoje postopanje po obstoječih predpisih predpisano vodilo.

Ali to ni, kar daje povod, da se v tem vprašanju oglašamo k besedi, kajti stvar glavne kontrole je, da skrbi za pravilno porabo nabranih fondov. Aktualno pa je danes to vprašanje, ker je iz izjave g. ministra za socialno politiko razvidno, da mora v bližnjem času priti do odločitve glede vporabe tega nabranega fonda. Gre tukaj za znaten denar in napačno bi bilo, če bi mi v Sloveniji pozabili pravočasno se oglasiti s svojimi zahtevki pri vladi. Po pojasnitih, prejetih v tem pogledu, stojimo pred dejstvom, da smo iz Slovenije od početka leta 1923 poslali Državni hipotekarni banki dobrih 5 milijonov dinarjev iz tega naslova. Ti prispevki so bremenili in bremene naše gospodarstvo. Nabrani denar je šel iz dežele in je imela z njim razpolago navedena banka.

Nastaja sedaj potreba, da zasledujemo to vprašanje v dvojnem pravcu. Na eni strani mislimo, da je samo pravilno, ako se pri vporabi tega nabranega fonda zastopa teritorialno načelo, to se pravi, da smemo s popolno pravico terjati, da oni del tega fonda, ki je z obrestmi vred došel iz Slovenije, pride do vporabe v Sloveniji. Na drugi strani pa je treba imeti pred očmi način vporabe tega denarja. Ne bi hotel preudicirati, ali eno se nam zdi pravično, namreč da ta denar pride v take vporabe, ki bo vsaj po zmislu in duhu in svrhi služila prvotnemu namenu. Ker je tudi pri nas, zlasti v Ljubljani in Mariboru jako pereče vprašanje malih stanovanj, je mogoče porabiti ta denar na način, kateri bi pomenjal, da tako rečemo,

hkratu tudi nekako produktivno podporo brezposelnim slojem. Vprašanje je važno in živo pereče. Moj namen je dober. V prvem redu mi je na tem, da obrnem pozornost naše javnosti

in njenih vodnikov, da se pravočasno, resno in stvarno in brez demagogije pobrigajo za dobro in tako rešitev tega vprašanja, da bo korist imela naša ožja domovina.

Ivan Mohorič:

Nettunske konvencije.

(Konec.)

IV. Porazdelitev nettunskih konvencij.

Nettunske konvencije, ki se nahajajo sedaj v razpravi pred Narodno skupščino, se delijo po svoji vsebini v štiri skupine:

a) Prometna vprašanja.

V prvi vrsti so regulirana prometna vprašanja. V teh je spremenjeno v naš prilog besedilo svoječasnega rimskega sporazuma in dopolnjeno v vseh podrobnostih, ki so potrebne za redno izvrševanje železniškega prometa na reški skupni postaji in v bazenu Thon de Revel. Ta del obsega 63 členov in več aneksov, ki se nanašajo na ureditev službe in odgovornosti na skupni postaji na Reki, na vozovno službo, na železniške tarife, na odredbe o komercialni službi, na tarifno-politične zadeve, na javna skladišča in na promet v kanalu Rečine. K razmotrivanju pomena posameznih odredb za naše gospodarske interese se še povrnemo.

b) Reške krajevne zadeve.

Druga skupina konvencij se nanaša na ureditev specifično lokalnih zadev, ki se tičejo Reke in njene neposredne okolice, ki je pripadla naši državi in nimajo za nas večjega pomena. Ta skupina obsega 12 sporazumov in sicer:

1) sporazum o reški občinski imovini in javnih dolgovih; 2) sporazum o dobavljanju vode in električnega toka za jugoslovanske okoliške občine. Ta sporazum je posebno važen za sušaško pristanišče; 3) sporazum glede uporabe pokopališča v Drenovi; 4) sporazum o reški bolnici, po katerem se sprejemajo do gotovega števila bolniki s Sušaka, Crkvenice, Novega, Senja, Kastava in Krka v bolnico na Reki; 5) sporazum glede porazdelitve arhivov in 6) sporazum glede državljanstva reških pripadnikov; 7) sporazum glede penzij, ki se v prvi vrsti nanaša na naše državljane, ki so bili zaposleni v tobačni tovarni na Reki, za katere ima Italija izplačati naši državi 1 milijon lir; 8) sporazum glede obdačitve reških trdk, ki imajo svoja podjetja v naši državi; 9) sporazum glede izdržavanja in regulacije Rečine; 10) sporazum glede mostov, kjer se Italija obvezuje, da izplača za popravilo porušeni mostov med Reko, Brajdico in Sušakom 2 milijona lir; 11) sporazum glede carinskega nadzora in ribolova v sušaških in reških vodah; 12) sporazum glede občejanja sodnih oblasti, ki določa, da se medsebojna korespondenca z reškimi oblastmi vrši direktno in v državnem jeziku.

c) Manjšinske pravice.

Tretja skupina obsega štiri sporazume, v katerih se obravnava vprašanje manjšinskih pravic. Podlaga za te sporazume je čl. 9. rimskega pakta, ki jamči jugoslovanskim manjšinam na Reki enake pravice kakor jih imajo italijanski državljani v Dalmaciji. Po predmetih, ki jih obravnavajo ti sporazumi, se nanaša prva konven-

cija na izvršitev čl. 9. rimskega pakta, druga na sporazum glede advokatov, tretja na sporazum glede obmejnih posestev in zadnja na sporazum o ekspropriaciji. V tej skupini je za nas najdalekosejšega pomena sporazum glede obmejnih posestev.

Kakor že omenjeno, smo bili v naseljevalni konvenciji dosegli, da se je od splošne pravice naseljevanja obojestransko izločil pas 50 km z omejitvijo, da smejo v njem inozemci po čl. 48 dvanajstinskega zakona za mesec julij, september 1923 nakupovati in jemati v zakup nepremičnine le po predhodni odobritvi ministrstva vojne in ministrstva notranjih zadev. Analogno, vendar še mnogo strožje naredbo so izdali leta 1924 Italijani. Ker pa ima mnogo naših državljanov po novi razmejitvi z Italijo svoje posestvo v Italiji in obratno, se je pozneje izkazalo, da je potreba, da se določbe te splošne prepovedi nekoliko ublažijo. Zato smo že v zaključnem protokolu k konzularni konvenciji pristali na to, da se bodo v vzajemnem sporazumu napravile nekatere izjeme glede uživanja lastninskih in drugih pravic v obmejnem pasu.

Z nettunskim sporazumom smo dosegli, da prepoved za pas v širini 50 km, ki jo je dekretirala Italija, ne velja glede uživanja in prenosa pravic, ki se pridobivajo brez upisa v zemljiške knjige, nadalje za uporabo že pridobljenih pravic in za pridobitev in izvrševanje hipotekarnih pravic.

Ministrstvo zunanjih zadev poudarja v svojem ekspezeju k temu sporazumu, da je bil glavni povod zanj, da imajo naši državljani vzdolž zapadne meje na italijanskem ozemlju svoja posestva, katera je bilo treba zaščititi. Zamolči pa ministrstvo pri tem senčno stran te koncesije, ki globoko zasega v interese šumarstva in lesne industrije, ker se s to pogodbo omogočuje italijanskim interesom jemanje v zakup in eksploatacijo celih gozdnih kompleksov, žag in drugih industrijskih naprav v obmejnem pasu, kar je direktno proti interesom našega narodnega gospodarstva. Brez dvoma je, da so Italijani že pri izdajanju svoječasnih naredb glede omejitve uživanja lastninskih pravic v obmejnem pasu imeli namen, da s tem prizadenejo naše obmejno prebivalstvo, nas prisilijo k pogajanjem in tako dobijo bazo, na podlagi katere se jim bo posrečilo izvojevati željeno koncesijo za naše gozdove. Ta načrt se jim je popolnoma posrečil. Priporili so si s tem sporazumom pozicijo, da lahko izločijo v naših obmejnih gozdovih vse tuzemske posrednike in podjetnike.

d) Likvidacijska vprašanja.

Četrto skupino tvorijo vprašanja, ki se nanašajo na izvršitev čl. 265. št. Germanske in čl. 248. Trianonske pogodbe in o katerih se je deloma sklepal že, kakor omenjeno, v toku leta 1921 in 1922 na konferencah v Rimu. Celotno je bilo takrat med

nasledstvenimi državami sklenjeno okrog 45 sporazumov. Naša država je bila tedaj, kakor rečeno, udeležena pri 15 osnutkih sporazumov. Svoječasne konference v Rimu so se nanašale v glavnem na sledeča vprašanja:

1) upravna vprašanja, ki se nanašajo na privatno zavarovanje; 2) materialna vprašanja privatnega zavarovanja; 3) vprašanja zavarovalnih družb; 4) vprašanje pokojnin starih avstrijskih upokojencev; 5) vprašanje pokojnin, ki jih plačujejo bivše dežele in občine; 6) vprašanje upravnih dolgov; 7) vprašanje obračuna in likvidacije zasebnih dolgov in vprašanje terjatev; 8) vprašanje regulativnih hranilnic; 9) vprašanje razdelitve in likvidacije premoženja bivših avstrijskih dežel; 10) vprašanje bivših deželnih hipotekarnih zavodov in deželnih bank; 11) vprašanje priznanja in prevzema vojnih posojil; 12) vprašanje likvidacije poštne hranilnice na Dunaju; 13) vprašanje ureditve odnošajev stare avstrijske poštne uprave in poštne uprav nasledstvenih držav; 14) vprašanje prepričljive dvojne obdačitve; 15) vprašanje porazdelitve arhivov; 16) vprašanje porazdelitve zkladov in posestev združenj in javnih moralnih oseb; 17) vprašanje pravne pomoči; 18) vprašanje državljanstva.

Iz teh vprašanj se je na poznejših konferencah v Benetkah prevzelo v nettunske konvencije le par zadev. Nasprotno pa so se v nettunskih konvencijah uredila v zmislu norm mednarodnega urada dela nekatera socialno-politična vprašanja glede doseljavanja in zavarovanja tujih delavcev in tako predstavlja ta skupina 14 sporazumov, ki se nanašajo na sledeča vprašanja:

- 1) konvencija o dolgovih in terjatev;
- 2) sporazum o zasebno pravnih pogodbah;
- 3) sporazum o rekvizicijah;
- 4) sporazum o izplačilu bolniških stroškov;
- 5) sporazum glede delavcev;
- 6) sporazum glede likvidacije socialnega zavarovanja;
- 7) sporazum glede zadruga Garibaldi;
- 8) sporazum glede reciprocitete v pogledu delavskega zavarovanja;
- 9) sporazum glede kaznovanja gozdnih prestopkov v obmejnem pasu in
- 10) sporazum glede razdelitve bivših avstrijskih pomorskih kablov.

K tem konvencijam so dodani še štiri dopolnilni sporazumi, ki se nanašajo na pravoslavne srbske občine v Trstu, Zadru, Reki in Pireji pri Pulju in s katerim se jim priznava značaj juridičnih oseb. Nadalje dopolnilni sporazum k beograjski konvenciji o obmejnem prometu in sporazum o turistikah v obmejnem pasu.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani pri razpravah za ureditev gospodarskih odnošajev z Italijo ni bila pozvana niti pritegnjena k sodelovanju niti pri beograjskih niti pri nettunskih konvencijah. Kljub temu je iniciativno budno zasledovala razvoj pogajanj, v kolikor je bila v stanju, da si pribavi indirektno kakor informacije o poteku razprav. Tudi je iniciativno zbornica pri mnogih prilikah opozarjala našo delegacijo, ki je vodila pogajanja, na posamezna vprašanja, ki so nas posebno interesirala in stavila predloge, ki so bili kakor vidimo danes, v konvencijah v znatni meri upoštevani.

Zbornične informacije so se nanašale predvsem na vprašanje ureditve dolgov in terjatev, nadalje tranzitnega prometa iz Slovenije preko Št. Petra in Reke na Sušak, potem glede škod, ki jih je povzročila okupacija in končno glede vprašanja javnih skladišč in pristanišnih vprašanj na Reki in Sušaku. Tozadevno se je zbornica tudi udeležila konference, ki jo je sklicalo ministrstvo zunanjih zadev glede ustanovitve mešanega denarnega zavoda in podala po zaslišanju v poštev prihajajočih interesentov o tem svoje mišljenje.

Pri sestavi nettunskih konvencij so sodelovali naši ožji rojaki kot stro-

kovnjaki v odlični meri. Predsednik delegacije je bil opunom. minister O. Rýbař, pri vprašanjih obmejnega prometa carinske uprave in javnih skladišč je sodeloval kot ekspert sedanji gen. direktor dr. K. Šmid, pri pogajanjih za ureditev železniške službe z Reko ter komercialnih in tarifnih vprašanj šef tarifnega odseka g. Josip Cugmus, inspektor v ministrstvu obračaja, za socialno politična vprašanja načelnik Središnjega urada Matjašič, za likvidacijska vprašanja ravnatelj dr. I. Hacin in odvetnik dr. D. Marušič, ki sta bila že poprej eksperta za ekonomska in finančna vprašanja v Parizu, ter končno g. Marij Krmpotič za odškodninske zahteve. Nadalje so sodelovali naši strokovnjaki v mnogih mešanih komisijah, ki so jih predvidevale posamezne konvencije. V tem oziru je bilo torej v zadostni meri preskrbljeno, da sodelujejo strokovnjaki, ki tudi naše krajevne prilike, interese in zahteve podrobno poznajo in ki so bili v stanju, v kolikor je bilo v okviru pogajanj sploh mogoče, jih zadostno ščititi.

Norveški plebiscit proti alkoholni prepovedi,

V Norveški se je vršilo 18. oktobra glasovanje naroda, da-li naj v državi še nadalje obstaja prepoved alkohola ali ne. Narod je s 540.000 glasovi proti 415.000 odločil naj se prepoved alkohola ukine.

Danes, ko je prepovedan alkohol v Ameriki, ko se kaže v raznih državah jaka tendenca s policijskimi sredstvi docela omejiti uživanje alkohola, je ta odločitev norveškega naroda velikega pomena, to tem bolj, ker kaže, kako sodi o prepovedi alkohola narod, ki je tokom let sam preizkusil vrednost in umestnost take prohibicije.

Leta 1919 so Norvežani prvič glasovali o prepovedi alkohola. Takrat je od 66% upravičencev glasovalo 62% za to, da se prodaja in zavzemanje alkohola preprosto. Na podlagi tega glasovanja je parlament sprejel protialkoholni zakon. Ta se je prvotno nanašal na vse vrste alkoholnih pijač. Tekom časa pa je morala Norveška odnehati in izvzeti vina, ker jo je v to prisilila carinska vojna s Portugalsko in Španijo. Sedanja odločitev naroda, osobito pa tako občuten poraz nasprotnikov alkohola, je vsakogar presenetil. Število onih, ki so zahtevali, da ostane prepoved še nadalje, je padlo za 70.000, nasprotniki prepovedi pa so porasli za 271.000.

Ker se v naši državi že jako pogosto čujejo glasovi, naj se tudi pri nas prepove za zakonom prodajo in pitje alkohola in ker so se v ministrstvu narodnega zdravja izdelovali razni načerti zakonov za pobijanje proizvodnje, prodaje in vživanja alkoholnih pijač, bi bilo jako zanimivo vedeti, kaj je pripravilo napredni in trezni norveški narod, da z večino odbija prisilno omejevanje odnosno prepoved produkcije in prometa z alkoholom. To je zanimivo osobito zato, ker v Norveški ni bilo v zadnjem času še nikakih zasebnih interesov za legalne proizvodnje spiritoz; vse tvornice žganja že leta sem počivajo. Nasprotno pa je jako veliko takih, ki so radi prepovedi jako dobro zaslužili s tihotapsko proizvodnjo in trgovino žganja ter so zainteresirani, da prepoved obstoja še nadalje. Javnost je pred glasovanjem kazala skoro sklenjeno fronto za to, da prepoved alkohola ostane; le v mestih se je opazila močnejše gibanje proti prepovedi. Delavske stranke so bile načelno proti ukinitvi prepovedi, ker so smatralo prostost alkohola kot sredstvo kapitalizma v boju proti delavstvu. Vprašanje prepovedi alkohola je v Norveški postalo tudi versko vprašanje. Vse krščanske sekte so z največjim idealizmom in neizprosno stopale v boj proti dovolitvi uživanja alkohola. Podeželsko ljudstvo je zato po večini stalo za njimi.

Proti sili delavstva, podeželskega prebivalstva in verskih sekt pa je vendar zmagovalo nasprotstvo proti prohibiciji alkohola. Glasovanje je pokazalo, da so nasprotovala prepovedi osobito mesta. V Oslu na primer jih je

glasovalo 103.000 za odpravo prepovedi in le 15.000 proti. V mestih se je pač moglo najlažje videti učinke alkoholne prepovedi. Razpaslo se je tihotapstvo alkohola in razmnožile so se kljub preganjanju skrivne izdelovalnice spiritoz. Prepoved je dejansko postala zakon proti delavskemu razredu. Revnejše sloje se je kazovalo in preganjalo, bogataši pa so se znali čuvati. Te skušnje so seveda dovedle do tega, da je končno ljudstvo opustilo idealizem, s katerim je glasovalo leta 1919 za prepoved alkohola ter je s svojim sedanjim glasovanjem pokazalo, da more o vrednosti ideje končno soditi edinole resničnost življenja in skušnje. Skušnja pa je pokazala, da prisilna sredstva niso edina ali najboljša sredstva za izvedbo in uresničenje, najsi bo tudi najlepših idej. Ona le prerada dajejo povod, da se to, kar se je sicer legalno godilo, vrši nadalje ilegalno in da ideja občutno trpi, ker doživljajo njeni pristajši razočaranje.

Izid glasovanja o alkoholni prepovedi na Norveškem je tudi za nas jako poučen, ker žalibog naše vlade za izvedbo sicer lepih idej le prerada operirajo s prisilnimi policijskimi sredstvi.

K. Tiefengruber:

Izgubljeni ključ.

Tri vagoni izgubljenih ključev se nakupiči povprečno na leto v skladiščih za najdene stvari dunajske policije.

Prav neprijetno je zgubiti svoje ključke, posebno če gre kar za cel sveženj, kar pomeni, da treba napraviti dvojnik za ključ od stanovanja, od blagajne, od pisalne mize itd., potem pa zopet ni izključeno, da pridejo ključki v nepošteno roke in morebiti pride celo najditelj pravim ključavnicam na sled. Stvar utegne postati res opasna.

Sprememba ključavnic ostane končno edini izhod iz te zadrege, kar seveda povzroča še večje stroške.

Pa tudi tuje ključke najti ni bogve kakšna sreča. Kaj hočeš početi z njimi? Najdenine v obče ni pričakovati, pola na policijo se tudi vsak rad ogiblje, za časopisni oglas se v takem slučaju le redko kdo odloči.

Na policiji s takimi najdbami tudi ne vedo kaj početi. Lastnik se redko kdaj tam oglasi, potem pa se ključki ne morejo kar tako izročiti ter je treba precejšnje opreznosti.

Vse drugače bi bilo, ko bi nosili ključki kak poseben znak, ki v vsakem slučaju legitimira posestnika; in tega občutnega nedostatka se je nedavno na Dunaju poprijela privatna podjetnost ter na prav originalen in vzoren način obeta odstranili vse lake neprijetnosti z ustanovitvijo »Centrale za najdene ključke«.

Ta zavod je vzorno organiziran ter deluje na dokaj priprost in siguren način.

Proti letni odškodnini 3 šilingov se izroči posestniku ključev čedna kovinasta znamka z registrirano številko; ta obesek je pritrđiti svežnju ključev.

Če najde kdo tak sveženj, ga odda na stražnici, žandarmeriji ali županstvu ter dobi za to takoj nekazilo 5 šilingov kot najdenino. Ključki se odpravijo nemudoma na omenjeno centralo, ki na podlagi kartoteke brez težave ugotovi ime posestnika ter mu ključke v plombiranem ovitku takoj s posebnim slom dostavi brezplačno na dom, oziroma ga vsaj telefonično obvesti o najdbi.

Podjetje je podobno zavarovalnici ter si je pridobilo v kratkem vsestransko priznanje in mu gredu tudi varnostne oblasti radovoljno na roko.

Stvar bi ne bila napačna, namen je gotovo vse hvale vreden, ampak podjetje bo moralo vsekakor računati na sleparsko izrabo inštitucije. Posestnik opisane znamke pošlje sveženj ključev s to legitimacijo na policijo, si pušti najdenino izplačati ter ponovi tale maneuver še parkrat, najde posnemalce in »centrala za najdene ključke« bo kmalu likvidirala.

Temu bi se seveda »Ključna centrala« izognila, ko bi od lastnika zahtevala vrnitev najdenine pri izročitvi.

Gospodarski položaj Ogrske.

Objektivno motrenje gospodarskega in finančnega položaja v zadnjih dveh letih in primerjanje z gospodarskimi razvalinami v začetku leta 1924 nam kaže znamenja brezdomnega napredka. Promet blaga, efektov, deviz in valut je na Ogrskem popolnoma prost; valuta je stabilna, stabilizirana ne samo v razmerju na zunaj, temveč tudi glede oblikovanja cen na znotraj. Pogodb ni treba več efektivno sklepati v zlati valuti, v dolarjevi ali pšenični valuti. Denar ima spet staro pravičilo. Vzporedno s stabilizacijo valute rastejo hranilne vloge, počasi sicer, a dosledno. — »Trgovski list« je o tem že večkrat poročal. — Ljudje so začeli spet z denarjem varčevati. Obrestna mera se znižuje. Razvoj Ogrske se mednarodno ugodno ocenjuje in je imel za posledico uvoz tujega kapitala v ogrsko gospodarsko življenje, s čimer je obrestna mera morala sama obsebi pasti. Ni še dosežena predvojna mera, a se ji konstantno približujejo. Prilike za delo rastejo, čeprav v majhni izmeri. Poleg državnih in drugih javnih podjetij se je začela uveljavljati tudi zasebna produkcija. Iz sanacijske krize koraka Ogrska k normalnim razmeram. Marsikaj je izginilo, kar je moralo izginiti, in je bilo to za ozdravljenje vsega organizma le dobro.

Državni proračun je — pač za ceno velike davčne obremenitve — popolnoma v redu in bo tak tudi ostal, če se bo še naprej v upravi tako varčevalo kot se je doslej. Položaj državne uprave je važen činitelj pri mednarodnem presojanju razmer kakšne dežele; on je pogoj in varnost za stalnost dosedanjih uspehov. Izenačenost v finančnem položaju omogoča začetek v omiljenju javnih davčatev, čeprav izpočetka le v skromni izmeri. S tem gre del kapitalij, ki jih je država prej z obdavčenjem odtegnila narodnemu gospodarstvu, spet nazaj, investicije dvigajo narodno premoženje in ga oplodijo. Večkrat omenjeni zahtevi po varčevanju se z reduciranjem uradništva ne da popolnoma ustreči. Sploh se doslej še nobena kritika ni resno bavila z vprašanjem, če je uradnikov res preveč.

Ponudba tujega kapitala in zboljšanje finančnega položaja sta spravila na dnevni red vprašanje državnih investicij. Popovics, ki mu pri tem razmotrivanju sledimo, ravnatelj Ogrske narodne banke, pravi: »Tukaj je na mestu najstrožja kritika, boriti se moramo proti vsemu, kar ni v najožjem pomenu besede ekonomično. Ne smemo izvajati investicij, ki naj se uresničijo iz kreditnega denarja; to je možno samo takrat, ko je obrestna mera res nizka. Do tja je pa še daleč. Daleč je še tudi čas, ko bo mogla pri velepotentnih kreditnih operacijah v večji meri sodelovati tudi domovina sama kot dajateljica denarja. Naše zadolženje napram inozemstvu raste in moramo biti zelo oprezni.«

Ljudska duša rada koleba med ekstremi; prejšnja malodušnost in prejšnji pesimizem se le preveč rada spremenita v pretiran optimizem. »Oni možje, ki so poklicani, da vodijo gospodarsko življenje, morajo spoznati srednjo pot treznosti in smejo korakati samo po tej poti naprej.«

Trgovina.

Kdaj se smatrajo posamezni z ročnim tiskalnim strojem »Dobego« in podobnimi stroji izvršeni pomnožki za tiskovine? Poštna direkcija uradno objavlja: Nekateri tvrde razpošiljajo svoje oglase, cenitke itd., izvršene z ročnim tiskalnim strojem »Dobego« ali s sličnimi pomnoževalnimi stroji, v posameznih izvodih po nižnjih pristojbinah za tiskovine. Dasi so pomnožki, izvršeni s takimi stroji, sicer posamič tiskani, torej ne izvršeni s pretiskom ali pa pisani vsak posebej s pisalnim strojem, vendar ni mogoče lahko spoznati mehničnega načina njih razmnoževanja zato taki pomnožki ne ustrezajo določilom člena 19, točka I, prvega dela pravilnika za notranjo poštno

čaj, kupcev pa ni; mala posestva se še dobro prodajajo, velika gredo pa vsa pod eno. — Ogrska vlada je sklenila pogodbo z Ogrsko rečno in morskim plovno družbo. Družba mora iti ogrskemu izvozu z vsemi pripravnimi sredstvi na roko, dobi pa za to pri podpisu pogodbe 240.000 pengö, tekem proračunskega leta 1926/27 nadaljnjih 750.000, od julija 1927 naprej pa vsako leto 1.500.000 pengö državne podpore. — Jugoslavija želi pristopiti k jugovzhodnemu evropskemu železnemu kartelu. — Harding, predsednik Bostonske Federal Reserve banke, se mudi na Poljskem in se posvetuje z najodličnejšimi zastopniki poljskega gospodarskega življenja. Obiskal bo vsa najvažnejša središča poljske industrije. — Znana statistika Willet in Gray sta izdala prvo cenitev sladkornega svetovnega pridelka v tekoči kampanji. Prava, da bo 100.000 ton sladkorja manj kot ga je bilo v pretekli kampanji. Pri tem je Kuba s 5.200.000 tonami polno upoštevana, morebitne državne omejitvene odredbe še niso upoštevane. Ta cenitev ni ostala brez vpliva na že itak trdne cene na newyorški borzi. — Po ključnih podatkih je znašal izvoz nafte iz Rusije v preteklem gospodarskem letu 1925/1926 1.450.000 ton, v prejšnjem gospodarskem letu pa 1.316.000 ton. Prirastek znaša 10,2%.

Po svetu. Zadnjič so se nemški industriji zasebno pogajali z angleškimi. Sedaj je pa British Federation of Industry povabila Nemško državno industrijsko zvezo k oficelnim razgovorom v London. — Nasprotniki oglasa svetovne finance za sanacijo Evrope so trdili, da je Morganov podpis pomotoma prišel noter in da Morgan ni podpisal. Sedaj pa trdi Lamont, ki pripada Morganovi skupini, da je Morgan osebno podpisal. Lamont je tisti bankir, ki se je izrekel proti plačevanju evropskih vojnih dolgov Ameriki. — Z imenom Italijanski Aerolloyd se je ustanovila v Rimu delniška družba z namenom, da zagotovi obratovanje omrežja, združujočega velika italijan-prometna središča, otoke in kolonije z najvažnejšimi mednarodnimi zračnimi črtami. — Med Londonom in Berlinom so otvorili dnevno zračno pošto. Po etapah jo bodo razširili sčasoma do Pekinga; namesto dosedanjih 18 dni z železnico bo trajalo potovanje tja sedem dni. — Drugo leto bo letel švicarski aviatik Wirth okoli in okoli zemlje in bo obiskal vseh pet delov sveta; vožnja bo trajala štiri mesece ali pet, dnevni etap bo 55, dolžina potovanja 65.000 km. — Pred petimi meseci je prišla v konkurz Banea Garibaldi. Sedaj poroča Corriere della Sera, da znaša primanjkljaj 150 milijonov lir. Za seboj je potegnila banka 15 drugih tvrdk, ki so priglasile konkurz ali pa poravnajo. — Emisijski tečaj belgijskega stabilizacijskega posojila je določen s 93,5%. Angleži so podpisali šest milijonov funtov, Amerikanci devet, evropski kontinent tudi devet. — Egipt

je pred težko finančno krizo, ker je na trgu bombaža velika stagnacija. Kmetom bodo morali dati predujme. Kakor pravkar beremo, je dala egiptska vlada farmarjem štiri milijone egiptskih funtov na razpelo, da bodo mogli obdržati del pridelka doma v zalogi. — Med češko-slovaško vlado in med sladkornimi tovarnami se je dosegel kompromis, s katerim se je od 25. oktobra naprej do konca novembra določila cena domačega kristalnega sladkorja na 488 Kč za 100 kilogramov. — S 15. decembrom bodo dali v promet nove pengö-bankovce; isti dan pridejo v obtok tudi novi novci. — Nova odredba sovjetske vlade izdatno razširi seznam onih podjetij, ki morajo položiti javne račune. Obenem ureja odredba doslej še nepojasneno vprašanje o javnem polaganju računov koncesioniranih podjetij in inozemskih družb, in to v pozitivnem smislu. — Zlata zaloga avstrijske narodne banke znaša sedaj okoli 47 milijonov šilingov. Dne 7. maja je znašala, skoz devet mesecev nespremenjena, 14,8 milijonov, nato so se pa pričeli nakupi zlata pri Angleški banki, a še 7. julija je znašala zlata zaloga samo 19 milijonov šilingov. Od tedaj naprej se je pa dotok zlata dvigal od tedna do tedna. — Srbskočeška sladkorna tovarna v Čupriji bo plačala dividendo po 60 dinarjev. — Padanje cene srebra na mednarodnih trgih traja naprej. — V evropskih pristaniščih se je premogovno vprašanje postrilo, premoga je zmeraj manj. — Belgijski uradni list prinaša odredbo, da je izvoz črnega premoga odvisen od dovoljenja delovnega ministra. Odredba je stopila v veljavo 20. t. m. — Pomankanje vagonov za transport premoga ni občutljivo samo na Češko-slovaškem in Poljskem, temveč tudi na Nemškem. Državne železnice se na vso moč trudijo, da bi spravile v Poruhre dosti vagonov skupaj; vse dosedanje številke so visoko prekoračene, preteklo sredo je vozilo 34.000 vagonov, a jih je bilo še vseeno 1400 premalo.

Ljubljanska borza.

Sreda, dne 27. oktobra 1926

Blago: Drva bukova suha, zdrava, meter-ska, feo vag. meja den. 22.50; bukovi testoni, monte, feo vag. meja den. 520; hrastovi frizi, I, II. (večina I.), feo meja bl. 1250; orehovi plohi od 27 mm naprej, feo meja bl. 1350; smrekove letve, suhe, 25/25, od 2 m, 2.50 m, 3 m, 3.50 in 4 m, feo meja bl. 450; pšenica bačka, 75/76, 2%, feo nakl. post. bl. 297.50; pšenica, 73/74, feo vag. nakl. postaja bl. 292.50; koruza umetno sušena za X., XI., XII., feo vag. nakl. post. bl. 165; koruza nova v klipu, feo vag. nakl. postaja bl. 85; koruza nova, feo vag. nakl. post. bl. 125; oves novi, feo nakl. post. bl. 157.5; rž, 71/72, 2%, feo vag. nakl. post. bl. 215; ječmen krmilni, 62/63, feo vag. nakl. post. bl. 160; ječmen krmilni, 63/64, feo vag. nakl. post. bl. 165; ječmen letni, 65/66, feo vag. nakl. postaja bl. 185; otrobi drobnji, feo vag. nakl. postaja bl. 125; fižol beli, 3—4%, feo vag. nakl. postaja bl. 170; fižol prepelčar, feo vag. nakl. post., v vrečah po 50 kg bl. 315; krompir, feo vag. sloj. postaja bl. 135; laneno seme, feo Ljubljana den. 380; laneno seme Podravina, feo Ljubljana den. 370; laneno seme prekmursko,

vag. Ljubljana pariteta bl. 420; seno sladko, stisnjeno, feo vag. sloj. postaja bl. 100; oves rešetani, zdravi, feo Ljubljana, 1 vag. den. 177.50, bl. 177.50, zaklj. 177.50. Vrednote: Investicijsko posojilo iz l. 1921 den. 72.25; Loterijska državna renta za vojno škodo den. 313; Zastavni listi Kranjske deželne banke den. 20, bl. 20; Kom. zadolžnice Kranjske deželne banke den. 20, bl. 22; Celjska posojilnica d. d., Celje den. 194, bl. 198; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana den. 150, bl. 150, zaklj. 150; Merkantilna banka, Kočevje den. 95, bl. 98; Prva hrvaška štedionica, Zagreb den. 865, bl. 868; Kreditni zavod za trgovino in industrijo, Ljubljana den. 165, bl. 175; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana den. 70, bl. 70, zaklj. 70; Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d., Ljubljana den. 102; Stavbna družba d. d., Ljubljana den. 55, bl. 56; Šešir, tovarna klobokov d. d., Skofja Loka den. 104.

Kolonijalno blago na svetovnih tržiščih. — Na Njujorski borzi je te dni notirala kava šantos štev. 4 = 20'62, rio štev. 7 = 16'50, za december 15'80, za marec 15'20, za maj 14'74, za julij 14'48, za september 13'96. Istočasno je notiral sladkor za december 2'81 do 2'82, za januar 2'83, za marec 2'79, za maj 2'86. — V Čikagi je notirala mast za oktober 13'80, za januar 13'10, za marec 13'25.

Ameriška cenitev svetovne sladkorne produkcije. Svetovna produkcija sirovega sladkorja v letu 1927 se v Ameriki ocenjuje z 16.103.000 tonami napram 16 milj. 170.000 tonam v letošnjem letu.

DOBAVA, PRODAJA

Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 29. oktobra t. l. ponudbe za dobavo oljnatih barv; do 2. novembra t. l. za dobavo 10 ton bukovega oglja; do 5. novembra t. l. za dobavo 100 kg stenja iz ovčje volne ter za dobavo 5 krožnih žag in 25 samokolnic. Predmetni pogoji se na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije. — Direkcija državnega rudnika v Kakanju sprejema do 2. novembra t. l. ponudbe za dobavo 1500 m jeklenih vrvi. — Direkcija državnega rudnika v Zabukovci pri Celju sprejema do 6. novembra t. l. ponudbe za dobavo 120 m² jamskega lesa. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 19. novembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave drobnega železnega materijala. — Dne 20. novembra t. l. pri Upravi barutane v Kamniku glede dobave zračne sesalke (kompresor). — Dne 23. novembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave osov in lokomotive; pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave 2910 kg bakrenih cevi in 160 kg zakovic; pri odeljenju za mornarico v Zemunu glede dobave 20 ton strojnega olja, 5 ton čistega petroleja, 1 tona konsistentne masti in 20 ton motornega bencina. — Dne 24. novembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede bakrenega materijala za lokomotive (pločevina, plošče, cevi, palice itd.). — Dne 25. novembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede naprave, dobave in montaže konstrukcije 1 okretaljke za lokomotive na postaji Sušak. — Dne 26. novembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Ljubljani glede dobave 350 m² borovih podnic (mostnic) in raznega lesa; pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave opružnih prstenov, vijakov in kovanih žebeljcev.

Prodaje. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 9. novembra t. l. pri komandi mesta, Ljubljana glede prodaje 15000 kg kosti. — Dne 24. novembra t. l. pa pri državnih železnicah v Ljubljani glede prodaje 548 kom. starih lesenih sodov od različnih strojnih olj.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

Veletrgovina

kolonijalne in
špecerijske robe

Ivan Jelačin

Ljubljana

Zaloga

sveže pražene
kave, mletih dišav
in rudninske vode

Točna

In solidna postrežba!

Zahtevajte cenik!

TRŽNA POROČILA.

Sejmsko poročilo iz Maribora. — Na svinjski sejem dne 22. oktobra 1926 se je pripeljalo 225 svinj. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči, od 5 do 6 tednov stari, feo-mad 50—62.50, 7 do 9 tednov 75—80, 3—4 mesece stari 150—250, 5—7 mesecev 350—425, 8—10 mesecev 500—800, 1 leto stari 1000—1250; 1 kg žive teže 10.50 do 12, 1 kg mrtve teže 14—17 Din. — Prodalo se je 137 komadov.

Zivinski trg na Dunaju dne 25. oktobra 1926. Na sejem se je prignalo 1871 glav pitane in 498 glav navadne živine, v kontumac se je pa vzelo 58 glav, skupaj torej 2427 glav. Prignalo se je iz Ogrske 282, iz Rumunije 344, iz Jugoslavije 661, iz Avstrije 708, iz Češko-slovaške 74 in iz Poljske 58 glav. Cena volov Ia šiling 1.55 do 1.80, srednjih volov 1.40—1.55, slabih volov 1.20—1.30, bikov 1.30—1.65, krav 1.20—1.60.

Edino šivalni stroji in najboljše koleša za rodbino, obrt in industrijo so le

JOS. PETELINCA

Najnižje cene! Tudi na obrokel

Gritzner Adler

Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika
Pouk v vezenju brezplačno. — Večletne garancije.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja

PREMOG

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

Inozemski premog in koks

vsnke vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češko-slovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in briketi.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 15, II. nadstr.

Veletrgovina

A. ŠARABON

v Ljubljani
priporoča

špecerijsko
blago

raznovrsno žganje

moko in

deželne pridelke

raznovrstno

rudninsko vodo

Lastna pražarna za

kavo in mlin za di-

šave z električnim

obratom.

CENIKI NA RAZPOLAGO!

TISKARNA MERKUR

Trgovsko-industrijska d. d.

Ljubljana

Simon Gregorčičeva
ulica št. 13

Telefon št. 552

Račun pri pošt. ček. zav. št. 13.108

Se priporoča za vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela. Tiska vse tiskovine za trgovino, industrijo in urade; časopise, knjige, koledarje, letake, posetnice i. t. d. i. t. d. Lastna knjigovoznica.

Oglašajte v „Trgovskem listu“!